

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE: Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.	REDAKTIE: Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357	ADMINISTRATIE A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn. tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn. Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.
---	---	---

MEDITATIE

Uitgang en ingang

”En Hij dreef de mens uit”.

”En zij leidden Hem uit”.

Genesis 3 : 24a en Markus 15 : 20m.

Iets uit z'n verband rukken kan nare gevolgen hebben. Wie dat doet met woorden van de Bijbel kan zelfs komen tot dwaalleer. Men heeft gezegd: het Nieuwe Testament is niet te verstaan zonder het Oude. Die uitspraak is juist. De Schriften vormen één geheel. We kunnen het een niet verstaan zonder het ander.

Daar is de uitleiding van Jezus Christus uit Jeruzalem. Dat ene moment van door de poort naar buiten de stad. 't Schijnt van niet veel betekenis te zijn. Echter dit wordt vol inhoud tegenover die andere uitleiding op de eerste bladzijden van de Bijbel. Er is onlosmakelijke samenhang. Een samenhang die predikt God als de Rechtvaardige én als de Barmhartige. Een samenhang die laat horen alle klanken van het Evangelie.

God dreef de mens uit. Adam buiten het paradijs, uit de nabijheid van God. Achter een hermetisch gesloten paradijspoort. Een engel met een vlammend zwaard bewakend de toegang. De slagboom neergelaten. Vergrendeld, in het slot, geen enkele sleutel van beneden die erop past. De mens buiten. Van de mens uit geen weg meer terug. God is een God van recht. Gewaarschuwd, bedreigd, en toch ongehoorzaam, vrijwillig, moedwillig. Daarom uitgedreven . . . en in Adam u en ik. Allen uit Adam geboren. Zonder enige uitzondering.

Adam uitgedreven. Echter - is God wel een God van recht? Waar bleef de voltrekking van het doodvonnis? De slagboom werd wel neergelaten. De mens stierf wel de geestelijke dood. De uitdrijving is de afsnijding van de bron van het Leven. De scheiding met de levende God betekende zonder leven, zonder eeuwig leven, midden in de dood. Maar Adam stierf niet de vloekdood, de eeuwige dood. Ook wij niet. Wel buiten, buiten het paradijs, buiten God, maar we zijn er nog. Hét vonnis is nog niet voltrokken. Terwijl God daarmee wel gedreigd had: "ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven. De dood in z'n volle omvang. De eeuwige dood.

Is de Heere dan wel recht in al Zijn weg en werk? Hoe komt het dat ik er nog ben? Gisteren én vandaag én heden? Alle vragen moeten verzwolgen worden door die ene vraag. O ik weet wel - we zitten soms zo boordevol met vragen. We zouden dit willen weten en dat. Het kan ook zo moeilijk zijn in een mensenleven. Als het kruisdragen zo zwaar wordt. Als er tegenspoed op tegenspoed is. Als het lijden zo uitzichtloos is. Als er gebeden en geworsteld wordt aan de troon der genade, en de hemel zo dicht blijft. Als het nacht is, en de morgenstond niet komt. Al die vragen wil ik niet geringachten. Maar toch - die ene vraag is zo belangrijk, ook noodzakelijk. 't Is toch een groot wonder dat de rechtvaardige God niet naar recht heeft gedaan, dat ik er nog ben. Heilige verwondering daarover moet op dit moment in uw ziel dalen.

Jezus Christus uitgeleid. Door soldaten, geestelijken en het volk. Door kerk en wereld. Neen - niet als eerbetoon. Ruw, hardhandig, gedwongen. Eigenlijk uitgedreven. Ze dreven Hem uit. Is dat, is dat nu de Koning der koningen? Een stormwind ging liggen,

melaatsheid verdween, duivelen vluchtten heen, doden stonden op. Waar is nu Zijn kracht, Zijn almacht? Waar blijkt nu dat Hij de Zoon van God is? Dat Hij Zelf God is?

Zwijg, mijn ziel! Mensen - al blijven zij verantwoordelijk, tenvolle verantwoorde-lijk - zijn instrumenten in Gods hand. God leidt Hem uit. Ja - God drijft Hem uit. Hoort u dat? Alzo herhaling. Eerst Adam. Nu de tweede Adam.

Let u er op. Paradijs en Jeruzalem zijn in bepaalde zin enerlei. Beide zijn plaatsen waar God was, waar God woonde. God drijft de tweede Adam gelijk de eerste uit Zijn nabijheid, uit Zijn gemeenschap. Evenwel - er is een geweldig groot onderscheid. Dat mag u geenszins ontgaan. De tweede Adam wordt uitgedreven onder het kruis. U ziet het toch? Ze hebben Hem het kruis op de schouder gelegd. Zo wordt Hij uitgedreven, om terstond na die uitdrijving gehangen te worden aan dat kruis. Hier is niet slechts uitdrijving. Hier is na de uitdrijving terstond de voltrekking van het vonnis, de vloekdood, de eeuwige dood. U weet dat toch? Hij sterft aan dat kruis de eeuwige dood.

Is God nu een God van recht? Ja - van volkomen recht! Eer dat Hij de zonde ongestraft liet, heeft Hij die gestraft aan Zijn eniggeboren Zoon met de smadelijke en bittere dood van het kruis. Omdat God een God is van volkomen recht, dreef Hij Zijn Zoon uit en voltrok Hij het vonnis aan Hem. Doch ook: Jezus liet Zich uitdrijven. Hij buigt Zich onder de wil van Zijn Vader. Hij wil niet anders. "Zou Ik de drinkbeker die de Vader Mij te drinken geeft, niet drinken? Gehoorzaam tot het einde, de dood des kruises. Vrijwillig. Geheel en al. Gedwongen slechts door Zijn liefde tot de Vader. Zo eens met de Vader dat aan het geschonden recht genoeggedaan moest worden. Gedwongen ook door Zijn liefde tot arme, verloren zondaars die aan dat recht nooit kunnen voldoen.

Waarom nu slechts voor Adam uitdrijving? Waarom voor hem niet terstond de voltrekking van het doodvonnis? Waarom bent u, waarom ben ik er nog? Dat wonder is alleen vanwege Jezus Christus. Vanwege Hem is er nu genadetijd. Tijd door de genadige God mij geschonken, opdat het Evangelie mij verkondigd zou worden, opdat mij bekend zou worden gemaakt dat er nu door Zijn uitgang ingang is. Ingang in Jeruzalem, in het paradijs, in het Vaderhuis. Een gesloten poort is geworden een geopende toegang. Jezus Christus, Hij is vanwege Zijn uitgang de Ingang, de Deur. Hij kan nu zeggen: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn".

Leren wij nu te verstaan, te beamen en te beleven de werkelijkheid en het recht van onze uitgang? Begrijpt u goed, dit is geen voorwaarde voor de ingang. Wie leeft bij een als en een dan, die leeft bij een verbroken werkverbond. 't Is de weg waarin, en niet anders.

Christus uitgang mijn ingang. Zonder dit wonder van genade dan eeuwig buiten. O haast u dan tot deze Christus Die uitgeleid is om door Hem binnengeleid te worden.

Christus uitgang is mijn ingang. Het gaat zingen in mij. Jezus Christus om mijn overtredingen verwond. De straf die mij de vrede aanbrengt was op Hem. Mijn zonde, het vloek- en het doodvonnis op Hem. Hij in mijn plaats. Plaatsbekleder, Plaatsvertreder. Hij zonder zonde, gehoorzaam geweest, rechtvaardig, volkomen. Maar in de plaats

gaan staan van rechtens uitgedrevenen aan wie rechtens kan en moet voltrokken worden het doodvonnis. God doet geen onrecht. 't Is een rechtvaardig oordeel, en nu Hij voor mij. Die liefde overweldigt, die liefde breekt stuk, die liefde brengt tot verwondering en aanbidding. Waarom was het op mij gemunt? Onbegrijpelijke liefde. Opdat er een volk zou zijn dat zingt van al Gods deugden.

Nog zeer korte tijd. Het middel van nu: het geloof valt weg. De volle werkelijkheid. Voor ziel en lichaam. Eeuwige ingang. Op de dag van Christus' wederkomst. Dat zal Zijn glorificatie zijn.

Driebergen

Ds. P. van Zonneveld.

Van de administratie

We mogen dit keer weer f 899,70 aan ontvangen giften verantwoorden, waarvan f 20,- is ontvangen via Ds. v.d. Ent, terwijl we 1 nieuwe abonnee konden inboeken. Hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720 - 74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **School voor Dundas en Hamilton.** Er kwam weer een gift binnen van f 200,- van HKW, waarvoor hartelijk dank. Het doet goed, dater een blijvend medeleven is. Ik kan er aan toevoegen, dat de Canadese kerken, hoewel de leden - en nu denk ik in het bijzonder aan Hamilton - door de eigen school op zware lasten zitten, toch ook oog hebben voor andere noden. Kortgeleden werd er voor Woord en Daad gecollecteerd. De collecte bracht 3100 Canadese dollar op. In Nederlands geld omgerekend is dat naar de huidige hoge koers van de dollar meer dan f 8000,-. En dat voor een gemeente van rond 400 leden en doopleden.

2. **Ontmoetingsdag.** We vestigen even de bijzondere aandacht op het artikeltje onder deze kop. De dag nadert en het wordt tijd om maatregelen te nemen voor een gemeenschappelijke reis naar Slidrecht. Het kerkgebouw is groot, parkeergelegenheid is er genoeg. Iedere vriend en vriendin van en belangstellende in Bewaar het Pand is van harte welkom. Op voorstel van de koster van Slidrecht-centrum zal er een schoolbusje rijden, dat kleiner is en goedkoper. Zonodig wordt er meer dan een rit gemaakt om de bezoekers op te halen en terug te brengen.

B.

Uit het land van de Bijbel

36.

C. HET BEDRIJFSLEVEN.

II. Landbouw en veeteelt.

De "veeteelt" (vervolg).

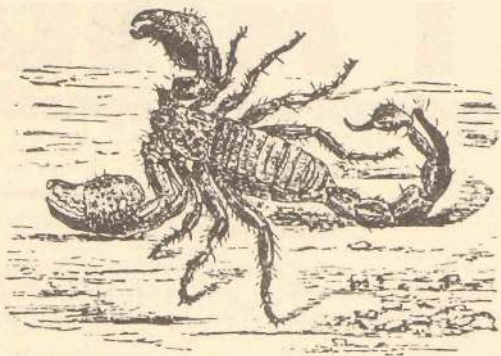
Vooraf echter nog een kleine korrektie in ons vorig artikel over de "arend" en de "slang". Wilt u dit nog eens voor u nemen en dan de uitdrukking: "Een duidelijke uitspraak daarvan niet betrekken bij "De zegeningen, die Jacob richtte tot zijn zonen enz.", maar bij het voorafgaande besprokene over de "arend" en dus bij de zin: "Ook slorpen zijn jongen bloed, en waar verslagenen zijn, daar is hij.".

Voorts nog een opmerking!

Wanneer we een en ander hebben geschreven over de "arend" en de "slang" en thans nog iets over de "schorpioen" en over enkele "insekten" willen schrijven, dan kunnen wij deze

vanzelf niet stellen onder de noemer "veeteelt", maar ... hieraan toevoegen. En nu ter zake!

En dan thans een en ander over de "schorpioenen" en over enkele "insekten", welke veelschadelijke gevolgen veroorzaken.

Een schorpioen.

Van de "schorpioen" lezen we o.a. in I Koningen 12 vs. 11 en 14. Het betrof hier het feit, dat het volk Israël bij monde van Jeróbeam, toen hij teruggekeerd was uit Egypte, tot Rehabeam sprak: en wel op aanraden van zijn "jeugdige" tijdgenoten: "Mijn vader heeft u met geselen gekastijd, maar ik zal u met schorpioenen kastijden." Welnu, zulk een uitspraak betekende dus, dat het volk van Israël een veel zwaarder juk zou opgelegd worden dan van Salomo. Ja, dat zou zijn gelijk als de giftige steken van een "schorpioen"!

En zo lezen we ook bij de uitzending van de "zeventig" arbeiders in de wijngaard van Christus, dat Hij na hun terugkeer met blijdschap tot hen sprak: "Ziet, Ik geve u de macht, om op slangen en schorpioenen te treden en over alle kracht des vijands; en geen ding zal u enigszins beschadigen". (Luk. 10 : 19).

De schorpioen heeft de vorm van een "spin met een staart", om 't zo te zeggen. De kop en de borst vormden één geheel. Met zijn staart brengt hij zijn prooi een dodelijke steek toe, terwijl hij met zijn "scharen" zijn prooi tot zich brengt en bij zich houdt.

Vandaar was het wel enigszins noodzakelijk na te gaan, of er geen schorpioen ergens zich schuil hield.

Daarom was het zo bijzonder geruststellend voor Jezus' discipelen in de arbeid voor Gods Koninkrijk, dat zij niet behoefden te vrezen voor de vijanden, zoals we zoëven opmerkten uit Lukas 10 vers 19.

Ach, wat kan Gods kind wleens bevreesd zijn weg gaan, ziende op hun "bestrijders". Zo heeft David ook getuigd in psalm 56 vs. 3b: "Want ik heb vele bestrijders, o Allerhoogste!"

Ja, heeft hij eens niet in grote moedeloosheid uitgeroepen: in zijn hart, zoals we lezen in I Samuël 27 vs. 1:

"David nu zeide in zijn hart: Nu zal ik een der dagen door Sauls hand omkomen."

Zo kan het ook wel eens zijn in het leven van aangevochten harten, zoals: u bent geen uitverkorene; u hebt te lang en te zwaar gezondigd, voor u is er geen genade; ge hebt de onvergefelijke zonde tegen de Heilige Geest gedaan. O, wat kunnen zulke aangevochtenen daarmede lang in de banden zitten!

Lezen we niet van David, dat hij zelfs in psalm 40:2 uitriep: "Ik heb de Heere lang verwacht"!

Maar, de Heere vergeet hen niet! Ook dat mocht David ervaren, want direct achter zijn klacht getuigde hij: "Hij vergeet het geroep der ellendigen niet". (Psalm 9 vs. 13b onber.)

En hier in psalm 40: "En Hij heeft Zich tot mij geneigd". En waarom? Wel, heeft de grote Davids Zoon Zelf niet het gif van de "schorpioenen" eens moeten drinken, zoals in de hof van Gethsemané, ja, op heel Zijn bittere lijdensweg en bijzonder aan het kruis! Zo lezen we in psalm 69 vs. 22: "Ja, zij hebben Mij gal tot mijn spijs gegeven." Wordt hier in deze klacht van David niet als sprekende ingevoerd zijn grote Zoon: Jezus Christus Zelf?

En daarom zal Hij ook heerlijk waarmaken bij Zijn bestreden volk, wat David in psalm 9 vs. 13b (onber.) getuigde: "Hij vergeet de hoop der ellendigen niet."

Want het waren toch wel zeer kritieke omstandigheden, toen Ziklag, waar David zijn verblijfplaats vond, door de brand was verwoest door de Amalekieten en al de vrouwen en dochters weggevoerd waren, ja, zijn beide vrouwen Ahinoám en Abigáil! Smartelijker omstandigheden konden er niet zijn. We lezen dan ook in I Samuël 30 vs. 4, dat er zelfs geen kracht meer in hem was om te wenen. En in vers 6: "En David werd zeer

bang, want het volk sprak van hem te stenigen".

Zo hebben we wel eens de opmerking gehoord over iemand, die zwaar beproefd werd, dat men niet "openlijk" de vuisten balde, maar dat deed met de handen "in de zak". Men bedoelde hiermede te wijzen op de "innerlijke" zielsgesteldheid van een kind van God. Lezen we niet van diezelfde David in psalm 39 vs. 4, dat hij uitsprak:

"Mijn hart werd heet in mijn binnenste, een vuur ontbrandde in mijn overdenking." De "tempel-dirigent" Asaf gaf in dit opzicht een zelfde geluid in zijn psalm 73, in vers 3: "Want ik was nijdig op de dwazen, ziende der goddelozen vrede."

O, wat werd echter de zielsgesteldheid van David in die hachelijke omstandigheden rijk en kostelijk openbaar, wanneer we van hem lezen, vertoevend op de puinhopen van Ziklag, zijn woonplaats: "DOCH DAVID STERKTE ZICH IN DE HEERE, ZIJN GOD." Wel, lezer(es), mag u óók zulk een rijke "toevlucht hebben in dit moeilijke leven en met het oog op de naderende "eeuwigheid"? O, wat zal dat erg zijn, te verschijnen voor een "heilig" en "rechtvaardig" God! Dat we de Heere mogen inroepen in ons leven, ja, "Hem need'rig te voet vallen" en "Van Hem Zijn wegen leren" (Psalm 25 vs. 4 ber.).

Dr.

v.L.

Ontmoetingsdag

Het kan geen kwaad nog even te herinneren aan de ontmoetingsdag, die D.V. zal worden gehouden op zaterdag 13 april a.s. in het kerkgebouw van de Chr. Geref. kerk te Sliedrecht-centrum.

Het programma luidt als volgt:

morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur:

opening: Ds. G. Blom

spreker: Ds. D. Slagboom

slotwoord: Ds. M. van der Sluys

middagsamenkomst, aanvang 2 uur:

opening: Ds. H.C. van der Ent

spreker: Ds. L.W. van der Meij

slotwoord: Ds. M. Vlietstra

Er wordt naar gestreefd, dat de morgensamenkomst zal eindigen om 12 uur en de middagsamenkomst om 4 uur. De sprekers zullen hiermee rekening houden. Tussen de samenkomsten is er dan gelegenheid om wat voedsel te gebruiken en elkaar te ontmoeten en om na de sluiting van de middagsamenkomst weer tijdig naar huis te kunnen vertrekken.

Als van ouds zal er weer gratis koffie en frisdrank worden verstrekt. Er zal ook weer een boekentafel zijn, waar een keur van goede boeken te koop zal zijn. Een deel van de opbrengst komt ten bate van de zending van de Chr. Geref. kerken.

Het ligt in de bedoeling dat er weer een bus zal rijden om bezoekers per trein af te halen en naar het station terug te brengen. Er zal een proef worden genomen met een schoolbusje; zonodig wordt er twee keer of vaker gereden. Voor bezoekers per auto of autobus zal er weer een bord zijn dat aanwijst waar voldoende parkeergelegenheid is.

Voor velen hebben de ontmoetingsdagen grote betekenis. Daardoor zijn er de vaste bezoekers. Steeds komen er ook nieuwe bezoekers en dat is verblijdend. Ook dat er altijd veel jeugdigen onder de bezoekers zijn. We hopen van harte dat dit ook nu weer zo zal zijn. Maar bovenal dat de Heere Zelf in ons midden moge zijn met Zijn gunst.

N.B. Er is een kleine wijziging in de sprekers gekomen, omdat Ds. Tanis verhinderd is. Op zijn voorstel neemt Ds. Vlietstra zijn beurt waar.

B.

Jeugdappèl

Al sinds enkele jaren organiseert de jeugdvereniging "De Kandelaar" te Ouderkerk aan de Amstel een jeugdappèl. De bedoeling is dat D.V. ook in dit jaar weer te doen. Met dien verstande, dat dag en plaats van samenkomst nu anders zijn dan gewoonlijk. Er was steeds sprake van een Pinksterappèl. Het wordt nu een Paasappèl. Dat is omdat het bondsbestuur van de Chr. Geref. jongerenorganisatie een bondsdag op de tweede Pinksterdag heeft gepland. Men kwam steeds samen in Ouderkerk a.d. Amstel, maar de Hervormde kerk ter plaatse bleek te klein door de grote opkomst. Vandaar dat men nu hoopt samen te komen

in de Ned. Herv. Grote Kerk te Weesp. Dit kerkgebouw kan aan meer dan duizend mensen plaats bieden!!!

Het thema voor dit Paasappèl zal zijn: Hij leeft; en jij?

Drie sprekers zullen dit onderwerp vanuit verschillende invalshoeken belichten, te weten:

Ds. J.P. Boiten van Schiedam:

Overwinnend leven;

Ds. R. van Beek van Veenendaal:

Nieuw leven;

Ds. R. Kok van Damwoude:

Eeuwig leven.

Ds. T.M. Hofman van Ouderkerk zal D.V. de opening en de sluiting verzorgen. Aan de muzikale begeleiding zullen verschillende solisten en een zangkoor hun medewerking verlenen. Ook zal er veel samen worden gezongen.

Het appèl begint om half drie n.m. Na afloop daarvan is er pauze. De avondbijeenkomst begint om half zeven en wordt tegen acht uur gesloten, zodat die van ver komen nog op een redelijke tijd thuis kunnen zijn.

Het kerkgebouw van de Ned. Herv. kerk staat in de Kerkstraat. In het verenigingsgebouw naast de kerk zijn tegen betaling koffie en frisdranken verkrijgbaar.

We hopen dat de sprekers iets goeds hebben te zeggen en dat dit appèl door velen bezocht mag worden en voor velen tot zegen mag zijn. De Heere leeft. Hij is opgestaan. Dat wordt met Pasen herdacht. Maar de vraag is voor ieder of wij leven. Die vraag moge tot zelfonderzoek brengen. Dan zijn we met het organiseren en bezoeken van een jeugdappèl niet klaar.

B.

Het algemene en het bijzondere werk van de Heilige Geest

1.

Een zeer belangrijk onderwerp.

Belangrijk voor eigen geestelijk leven, maar ook belangrijk voor ons eigen kerkelijk leven.

Onze kerken - de kerken der afscheiding dus - hebben steeds getracht de volle nadruk te leggen op het werk van de Heilige Geest.

Bij veel punten van overeenkomst met andere kerken betreffende de formele basis van belijden, was steeds weer het grote verschilpunt: de functionering van het werk van de Heilige Geest.

Een en ander zegt ons reeds van hoe groot belang het is, ons ernstig te bezinnen, op het werk van de Heilige Geest.

Deze bezinning vraagt dan allereerst onze aandacht voor het **algemene** werk van de Heilige Geest.

Wat verstaan wij daaronder?

Wij verstaan daaronder al dat werk des Geestes, zowel op natuurlijk als op geestelijk gebied, waardoor enige glans van de heerlijkheid Gods en van geestelijk leven wordt **geopenbaard**.

Op natuurlijk gebied zien wij dat algemene werk des Geestes in het werk van schepping en onderhouding.

Zo lezen wij in Genesis I: "en de Geest Gods zweefde op de wateren". In psalm 33: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en door de Geest Zijns monds al hun heil".

Zie voorts psalm 104, Psalm 139, Job 26 : 13, Jesaja 40 : 7.

In al die plaatsen wordt steeds weer de Heilige Geest genoemd als de persoonlijke, immanente oorzaak, waardoor alle dingen in God leven, zich bewegen en zijn, haar vorm en gestalte ontvangen en heengeleid worden tot haar bestemming.

Zo zouden wij voorts kunnen wijzen op het werk des Geestes inzake kunst en letteren. Dichtkunst, beeldhouwkunst, toonkunst, literaire kunst, 'tis allemaal niet los te denken van het algemene werk van de Heilige Geest.

Een Bijbels voorbeeld is ten deze, wat wij lezen in Exodus 31 van Bezaleël en Aholiab. Deze mensen werden vervuld met de Geest Gods om allerlei kunstvoorwerpen in de Tabernakel te kunnen maken.

Elke verrijking van de geest, elke handeling van de geest is dus alleen maar mogelijk door het algemene werk van de Heilige Geest.

Openbaart deze algemene werking van de Heilige Geest zich op natuurlijk gebied, niet minder openbaart deze algemene werking des Geestes zich op geestelijk, godsdienstig gebied.

Zo leefde heel het volk van Israël, als het volk

des Verbonds onder de algemene bediening des Heiligen Geestes.

Israël leefde onder de bediening van het Verbond en deszelfs belofte. Alle Israëlieten waren onder de wolk, zijn in Mozes gedoopt in de wolk en in de zee. Allen hebben dezelfde geestelijke spijs gegeten, dezelfde geestelijke drank gedronken, want zij dronken uit de geestelijk steenrots die volgde en de steenrots was Christus.

Maar in het meerder deel van hen heeft God geen welgevallen gehad, want zij zijn in de woestijn ter nedergeslagen.

Deze algemene bediening van de Heilige Geest gaf derhalve geestelijke voorrechten, geestelijke verlichting, geestelijke bearbeiding, geestelijke weldaden; kortom, dit alles riep op tot een kinderlijk geloof!

De algemene werking des H. Geestes zien we ook in de ambten, zowel onder het oude als onder het nieuwe Verbond.

Zo lezen we van Saul, dat Gods Geest op hem kwam en hij profeteerde (I Sam. 19:24).

Van Bileam lezen we eveneens, dat de Geest Gods op hem kwam en hij profeteerde.

Ja zelfs van de goddeloze Kajafas lezen we, dat hij onwetende toch profeteerde. (Joh. 11:51).

De apostel Petrus spreekt in een van zijn brieven over valse profeten, die de Heere Die hen gekocht had, d.w.z. door Zijn Geest afgezonderd had, zouden verloochenen, een haastig verderf over zichzelf brengende.

Ook Cyrus, in dienst van het volk van Israël gesteld, wordt Gods gezalfde genoemd (Jes. 45:1).

Lezen wij I Cor. 12 dan vinden we daar genoemd onderscheidene geestelijke gaven, als vrucht van de algemene werking van de Heilige Geest, dienende tot stichting en opbouw der kerk.

Wij lezen over de gave der wijsheid, der kennis, over de gave des geloofs, der gezondmaking, over het werken van wonderen, profetie, onderscheiding van geesten, velerlei talen, uitlegging der talen.

Al deze gaven zou men als vrucht van de algemene werking van de Heilige Geest kunnen bezitten en toch het zaligmakende, het bijzondere werk van de Heilige Geest nog kunnen missen.

Van grote betekenis is hier het woord uit Hebr. 6:4-6. Daar immers wordt gesproken over de verlichting des Geestes, over het smaken van de gaven des Geestes, over het deelachtig zijn van de algemene werkingen des Geestes, over het smaken van het goede woord Gods en de krachten der toekomstende eeuw, en dat er toch afval mogelijk is, en bekering niet meer mogelijk kan zijn.

Zo brengt de algemene bediening van de Heilige Geest ook voor ons dus mee, dat wij leven onder een zeker licht. Onder het licht van het Evangelie, onder het licht van Gods Verbond en belofte.

Dat is een geestelijke zegen, die b.v. de heidenen missen.

De heidenen leven in het donker, zijn vervreemd van de verbonden en de beloften. Zij moeten Gods getuigenissen en Zijn verbondsgeheimen missen.

Het leven onder dat licht wil echter niet zeggen, dat een ieder nu ook innerlijk geestelijk is verlicht.

Neen, dat licht kan schijnen over ons leven en niet in ons.

Het kan schijnen in ons verstand, zonder dat het ooit geschenen heeft in ons hart.

Zo kan een historisch gelovige de waarheid bespreken, zelfs met enig geestelijk licht, zonder die waarheid voor eigen zielsbeleving te kennen. Die kennis is niet meer dan een beschouwende kennis, geen bevindelijke kennis.

Zo kan een tijdgelovige de waarheid niet alleen kennen, maar er ook iets van in de ziel gevoelen. Hij kan smaak hebben in het Woord van God, de zoetheit daarvan proeven en toch de volle kracht van dat Woord in het hart nog missen.

Een wondergelovige zou tekenen en krachten kunnen doen of ondergaan en toch het echte leven der genade niet kennen.

Die algemene bediening van de Heilige Geest doet wel iets van de Heilige Geest deelachtig zijn, maar dat iets is dan toch niet genoeg voor de eeuwigheid. Voor de eeuwigheid is nodig niet alleen enkele gaven des Geestes, maar vooral de persoon des Geestes.

Rijke gaven kan iemand bezitten, de gave van het woord, de gave van het gebed, de gave van de uitlegging des Woords, de gave van het leiding geven in de gemeente, de gave van de wijsheid enz.

De krachten der toekomstende eeuw kunnen zelfs worden gemaakt, d.w.z. daar kunnen indrukken zijn over het eeuwig wee van de verlorenen en over het eeuwig wel van de gezaligden en dat al deze zaken toch nog vallen onder de algemene bediening van de Heilige Geest.

Augustinus meende zelfs uit I Cor. 13:3 te moeten opmaken, dat iemand zijn lichaam zou kunnen overgeven om verbrand te worden, dat iemand dus vrijwillig martelaar zou kunnen worden, en toch onwedergeboren zou kunnen zijn.

Deze algemene werking van de Heilige Geest treffen we ook aan onder de bediening van het Woord.

Denk maar aan de algemene en bijzondere roeping.

Geschiedt de algemene roeping door het Woord onder de algemene werking van de Heilige Geest, de bijzondere roeping geschiedt door het Woord en de bijzondere werking van de Heilige Geest.

Deze algemene roeping door het Woord en de algemene werking van de Heilige Geest is geenszins zonder betekenis.

Zij stelt de mens in de allereerste plaats verantwoordelijk voor wat hij met het gehoorde woord doet en dan geeft de algemene roeping onder de algemene bediening van de Heilige Geest ook een bepaalde vrucht.

Een voorbeeld daarvan vinden we niet alleen in de gelijkenis van de zaaier, maar vooral in Ezech. 37.

We lezen daar over het gezicht van de dodenvallei.

Ezechiël moest tot die dorre beenderen spreken: "Gij dorre beenderen hoort des Heeren Woord."

De vrucht van dat spreken was, dat er beroering kwam in die beenderen; de beenderen naderden elk een tot zijn been; daar kwamen zenuwen op dezelfde en er kwam vlees op, daar werd een huid over het vlees getrokken, maar... er was geen geest in hen.

Het waren prachtige lichamen, doch zonder enige geest van leven!

Zo kan de uiterlijke prediking des Woords, onder invloed van de algemene werking des Heiligen Geestes wel enige ontroering brengen, schrik in de consciëntie, vrees voor dood en eeuwigheid, schuldgevoel, zelfs enige blijdschap van het Evangelie en dat toch het ware leven des Geestes wordt gemist.

Van al die dwaze maagden, van al die profeterende kerk-leden, die wonderen tekenen en krachten kunnen doen, zelfs duivelen uitwerpen, kan wel een zekere glans uitgaan, daar kan wel een zeker licht van de zodanigen afschijnen, hoewel toch van toepassing is: er is geen geest in hen!

Het geestelijke leven, zo zegt onze belijdenis, wordt niet teweeggebracht door middel van de uiterlijke prediking alleen, maar door het gans bovennatuurlijke zeer krachtige en tegelijk zeer zoete, wonderbare, verborgene en onuitspreklijke werk van de Heilige Geest. (Dordtse Leerregels hfdst. 3 en 4, par. 12).

We zouden zo verder kunnen gaan, door er op te wijzen, hoe die algemene werking van de Heilige Geest zich ook openbaart in heel de bediening van het Verbond der genade, in het prediken van de belofte des Evangelies.

Die algemene bediening van de Heilige Geest brengt de rijkdom van Gods Verbond en woorden tot vlak bij de consciëntie, tot vlak bij het hart van de mens. Het laat de werkelijkheid zien van de vloek, maar ook de werkelijkheid van de belofte. Het toont aan, dat de vloek ten volle verwerklijkt zal worden in de weg van het ongeloof, dat de belofte ten volle verwerklijkt zal worden in de weg van het geloof, gewerkt door het bijzondere werk van de Heilige Geest.

Juist door deze algemene werking van de Heilige Geest wordt de verantwoordelijkheid van de mens scherp gesteld en wordt hem al zijn onschuld ontnomen.

Niemand zal kunnen zeggen, levende onder het Evangelie, levende onder de algemene bediening van de Heilige Geest: ik heb de betekenis van zonde en genade niet geweten, ik heb er ten enenmale niets van begrepen.

Neen, juist de algemene bediening des Geestes ontstak enig licht in de ziel, gaf enige verlichting van het verstand, hoewel niet zaligmakend. Door deze algemene bediening van de Heilige geest werd de mens echter gehandhaafd in zijn verantwoordelijkheid, opdat die mens in erkenning van zijn

geestelijke machteloosheid zou leren roepen om genade, zou leren vragen om het bijzondere, zaligmakende werk van de Heilige Geest.

Wijlen Ds. M. Baan.

N.B. We hadden dit artikel al geruime tijd in bezit. Het was aanvankelijk bestemd voor een boekje dat we zouden uitgeven. Dat is inmiddels verschenen, maar heeft een andere opzet gekregen dan aanvankelijk de bedoeling was. We hebben het oog op het boekje: De Kerk een wonder. Vandaar dat we dit artikel bewaard hebben. Onze lezers kunnen er nu op deze wijze kennis van nemen. het doet goed weer iets van Ds. Baan te lezen, die indertijd een ruime plaats in ons kerkelijk leven heeft ingenomen.

B.

Verzamelde Geschriften van Hendrik de Cock

3.

We willen bijzondere aandacht vragen voor het 10e geschrift: Vervolg van het Vriendelijk antwoord, aan den kleinen Vriendenkring.

Het is een vervolg op het 5e geschrift: Vriendelijk antwoord aan den kleinen vriendenkring, die belangstellend in deszelfs eeuwig heil, mij openlijk de vraag gedaan heeft: "op welken grond de verpligting der Gereformeerden rust, om heden ten dage precies zóó te moeten gelooven, als in 1618 en 1619 is vastgesteld;" en daar mede tevens aan allen, die heden ten dage belangstellend met de Pinksterschare uitroepen: Mannen broeders! wat moeten wij doen om zalig te worden? door H. de Cock, Gereformeerd Leeraar te Ulrum, onder biddend opzien tot den Eenigen en Drieëenigen God gegeven, die belooft heeft: Nimmer beschaamd te zullen doen uitkomen, die op Hem betrouwen, en die in den Heere Jezus de zijnen belooft heeft, dat het hen in de ure gegeven zal worden om te spreken. No. 1.

De titel is erg lang, maar zegt al veel omtrent de inhoud van dit geschrift en het vervolg. Uit de inleiding van Drs. J.C.L. Starreveld nemen we het volgende ter oriëntatie over: Uit welke personen de kleine vriendenkring bestond, is tot heden een goed bewaard geheim. Uit hun mededelingen is op te maken, dat ze gestudeerd hadden en niet onbelangrijke maatschappelijke betrekkingen bekleedden. Hun leeftijd zal ouder dan veertig jaar geweest zijn. De Cock had geen kwade trouw verondersteld bij de vriendenkring. Rond en openhartig beantwoordde hij de vraag van de vriendenkring, die hij zelf in vier punten verdeelde. Het schrijven van de beide antwoorden gebeurde in de tijd van de schorsing van De Cock, voordat het Provinciaal Bestuur uitspraak had gedaan. Het eerste antwoord verscheen in februari 1834 en het tweede in april 1834. Met bewogenheid koos en verdedigde De Cock zijn standpunt in wat nog een theologische, actuele kwestie was, die in het brandpunt van de discussie stond: de leer van de vrije genade en de gebondenheid van de dienaren des Woords aan de leer der kerk, die conform het Woord Gods is. Welbewust stelde De Cock zich in zijn beantwoording in een brede reformatische traditie.

In 't tiende geschrift beantwoordt De Cock de vraag van de vriendenkring: zijn wij als Gereformeerden verpligt, onvoorwaardelijk verpligt om de Dordtsche Vaders in hunne bepalingen te volgen, of hebben wij vrijheid om van hen te verschillen? Hebben wij die niet, waarop rust dan onze verpligting, trouwens er is geen waarom of er is ook een daarom.

De Cock antwoordt: Wij zijn zulks verpligt Gel. Vrienden!

a. Wegens eene Burgerlijke verpligting.
b. En wegens eene Christelijke verpligting. Het gaat ons hier om de Christelijke verpligting. De Cock schrijft:

Maar niet alleen Gel. Vrienden roept ons daartoe onze Burgerlijke verpligting, maar wat den grond aangaat roept onze Christelijke verpligting, daartoe allen, hetzij onder of buiten ons, daar er maar één waarachtig zaligmakend geloof is, en niemand zonder dat ware geloof, gewrocht door Gods Geest kan zalig worden, gelijk de Apostel Paulus zegt, Eph. 4:4, 5 en 6. Eén ligchaam is het en éénen Geest, gelijkerwijs gij ook geroepen zijt tot

één hope, uwer beroeping: Een Heer, één Geloof, één Doop, één God en Vader van allen en door allen, en in u allen. Dat waarachtig zaligmakend geloof nu, is niet aller; maar den uitverkorenen Gods, gelijk Gods woord zelve betuigt, dat geloof kunnen wij ons niet toeëigenen of toepassen, gelijk men heden ten dage veelal wil, of verdienen door ons lezen en bidden, maar het moet ons gegeven worden; want **het is eene gave Gods** gelijk God zelve zegt, en dien het geschonken wordt, wordt het geschonken uit genade, gelijk de Apostel zegt, Eph. 2 : 8-10, want uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u; het is Gods gave; Niet uit de werken: Opdat niemand roeme, want wij zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen. Dat geloof is een kracht Gods, door den H. Geest in de harten der geloovigen uitgestort, waardoor Zij van Geestelijk dood Geestelijk levendig gemaakt worden, gelijk de Apostel betuigt van hem en zijne medegeloovigen, Eph. 2 : 5. Ook toen wij dood waren, door de misdaden heeft ons levendig gemaakt met Christus, uit genade zijt gij zalig geworden. Dat waarachtig geschonken geloof nu, vereenigt de harten van Gods kinderen, wanneer of waar zij zich ook bevinden mogen, en scheidt hen tevens van de kinderen dezer wereld, die dat geloof haten en tegenstaan en daardoor de wapens tegen God zelve opvatten. Vandaar dat de Waldenzen in de dagen der Hervorming, toen zij hoorden dat Luther was opgestaan, de verte noch de moeilijkheid der reis ontzagen, en bij hem en de zijnen komende, zich hartelijk verblijdden, dat zij in het geloof zoo volkomen mogten vereenigd zijn, van daar ook, dat heden ten dage, dat voor de wereld zoo dwaze geloof, niet alleen nog overeenkomt met dat der geloovigen vóór den zondvloed, met dat van Abraham en Job, van David en Salomo (die onder het O.V. geen andere weg van zaliging gekend hebben, als nu, schoon vele dwaalgasten van onzen tijd, ons zulks wel willen wijsmaken, toen alleen de schaduwen en nu de vervulling dáár zijnde, maar allen geleerd door een en dezelfde Geest, door wien zij den Heere Jezus Christus wierden (ingelijfd, met dat der gelovigen in de vierde eeuw op het Concilie van Niceë, van de 6de, toen Augustinus in 't bijzonder verwaardigd werd om de Pelageaansche dwalingen te verstrooien en te verdrijven, met dat der geloovigen van de 16de eeuw, maar ook met alle geloovigen die door Gods Geest heden ten dagen schier in alle landen en Provinciën verwekt worden, zonder dat zij eenigermate met elkander in aanraking staan, schoon zij door rivieren en zeën gescheiden zijn, en opvoeding, wetten en zeden, andersints het tegendeel zouden doen vermoeden: Hier vinden wij wederom de waarheid van Gods woord, in 't ooglopend bevestigd, alle mijne kinderen zullen door den Heere geleerd zijn. - In den grond Geliefden, is er maar tweederlei weg, langs welke de mensch die niet geheel en al aan de zorgeloosheid of Goddeloosheid is overgegeven, zoekt gered en behouden te worden, de wet der werken of de wet des geloofs.

Wat De Cock hierover schrijft bewaren we voor een volgend artikel.

B.

Eben Haëzer

Zo heet een van de Christelijke Gereformeerde kerken te Urk. Dat was vroeger anders. Men kan daarvan lezen in een boekje, dat uitgegeven is ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de "Eben Haëzer"-kerk. Het boekje heeft de titel: **1894 - 't Christelijk Karkien - 1984** en de ondertitel luidt: 90 jaar geschiedenis van de Chr. Geref. Kerk "Eben Haëzer" Urk.

We hebben dit boekje met heel veel genoegen gelezen. Mijn ouders kwamen op 1 maart 1916 naar Urk. Toen bestond 't Cristelijke Karkien nog maar ruim twintig jaren. Aanvankelijk kerkten mijn ouders ook wel in de grote Gereformeerde kerk, met naar ik meen zo'n 1400 zitplaatsen en waar in de regel een eigen predikant stond, maar later gingen ze regelmatig naar het Cristelijke Karkien, zoals de Chr. Geref. kerk genoemd werd. Ze werden daar geheel opgenomen en zelfs toen ze later naar elders vertrokken waren toonden de Urkers, ook de Urker kerkeraad, nog belangstelling.

Het Cristelijke Karkien was veracht. Je kreeg de indruk dat je nagekeken werd als je daar kerkte. De hele Urker bevolking ging naar de kerk, trouw tweemaal per zondag. De massa ging, uiteraard lopend, naar de Geref. kerk. Om de stroom kerkgangers zoveel mogelijk te mijden maakte ons gezin een klein omweggetje langs sloppen en stegen. De Chr. Gereformeerden hadden een mooi kerkje, maar overigens was er uitwendig gezien niet zoveel aantrekkelijks aan om daar te kerk te gaan. In de regel was de gemeente vacant. Meestal was er dus leedienst. De ouderlingen lazen van het voorlezersbord. Daarnaast was een plaats voor de voorzanger, die bij het zingen de toon aangaf en de zang begeleidde. Een orgel was er niet. In het boekje komt een interieur-foto van het kerkje voor, met een orgel, maar in mijn dagen was dat orgel er niet. Er was zelfs van een bepaalde zijde bezwaar tegen een orgel in de kerk. Er was ook geen kachel, zodat je in de winter veel kou moest lijden. De Urker vrouwen namen een stoof met een briket mee. Het was voor ons als kinderen een vreugde, wanneer we van Naatje van Riekelt - de vrouw van ouderling Hoefnagel - een poosje haar stoof kregen. Dan konden we onze voeten warmen. De verlichting was door grote petroleumlampen. Op een keer - het was in de tijd van Ds. Van der Kodde - riep een van de kerkgangers: dominee, je laamp loeft. Dat gaf een hele consternatie, want Ds. van der Kodde was bijna blind. Het aantal kerkgangers was in die dagen zeer gering. Het kostte de grootste moeite om, als er een eigen predikant was, het honorarium, dat niet al te hoog was te betalen.

Uit het boekje blijkt de wordingsgeschiedenis, waarbij Riekelt Hoefnagel op de voorgrond komt. Hij was in die dagen visser. Later werd hij bakker. Dat was hij al toen wij op Urk kwamen te wonen. Bij hem logeerden de predikanten en dan was er de zondagavond nog gezelschap. Hoefnagel catechiseerde de jeugd. Wij kregen ook tijdenlang catechetisch onderwijs van hem. Ik kan me herinneren, dat een van de andere catechisanten Louwe Post was, de grootvader van moederszijde van kandidaat Hoefnagel, die echt Urker bloed in zijn aderen heeft.

Het boekje laat ons meeleven met de gemeente van het begin tot nu toe. Er zijn vele wisselingen geweest. Er kwam na jaren groei, maar toen kwam er scheuring doordat zich een groot gedeelte van de gemeente losmaakte van ons kerkverband. Toen bleven zij die niet meegingen achter zonder kerkgebouw en zonder geld. Men ging voorlopig diensten beleggen in een verenigingsgebouw. Tevoren hadden we meermalen in het oude kerkje gepreekt en na de scheuring preekten we ook een zondag in het verenigingsgebouw. In het boekje wordt beschreven hoe de Heere het welmaakte. Er kwam weer een eigen kerkgebouw, dat later zelfs vergroot moest worden. Verschillende predikanten, die onder ons bekend zijn hebben de gemeente gediend. Tevoren waren het al Ds. Van Doorn en Ds. Tanis en daarna de predikanten Slagboom, Van Leeuwen en Baars. Nu dient Ds. Van de Weerd de Urker gemeente. Deze is inmiddels uitgegroeid tot ongeveer 1000 leden en doopleden.

Een groot aantal Urkers, die tevoren tot de Gereformeerde kerk hadden behoord, gingen een eigen gemeente vormen en sloten zich bij ons kerkverband aan. Daardoor zijn er op het voormalige eiland ongeveer drieduizend Chr. Gereformeerden, met drie eigen predikanten. 't Cristelijke Karkien was vroeger niet in achtig. Dat is nu veranderd. Uitwendig is er bloei, maar het feit, dat er al verschillende kanselboodschappen zijn geweest maakt ons wel bevreesd wat betreft de innerlijke gesteldheid van velen in deze gemeente.

Een paar opmerkingen willen we maken. We kunnen ons herinneren, dat er indertijd een ouderling was, die naar ik meen met toestemming van de classis Amsterdam tijdenlang op Urk geoefend heeft. Daarvan lezen we niets in het boekje.

Op blz. 9 lezen we, dat Ds. de Cock in maart 1938 naar Urk kwam. Moet dat niet zijn 1836? Op blz. 107 staat te lezen, dat op zondag 12 februari 1982 in de middagdienst het 90-jarig bestaan van de gemeente herdacht werd. Dat moet m.i. zijn zondag 12 februari 1884.

We lezen in het boekje ook een en ander over de predikanten, die de afgescheiden gemeente hebben gediend. De tweede predikant - zo lezen we - was van Urker afkomst,

dominee J. Nentjes, vermoedelijk zoon van burgemeester Nentjes die zelf ook na zijn pensionering tot de afgescheiden gemeente overging. In Terdege van 7 maart 1985, 2e jaargang nr. 11, staat o.a. het volgende te lezen: Jacob Nentjes werd in 1818 op Urk geboren. Rond 1843 vertrok hij naar ds. W.A. Kok om bij hem een opleiding voor predikant te gaan volgen. De studie daartoe werd bekostigd door zijn oom, burgemeester P. Nentjes, die destijds in 1836 en 1837 - toen de Afscheiding op Urk gestalte begon te krijgen - op had moeten treden tegen ds. H. de Cock en hem verboden had om voor te gaan op het eiland. Later werd hij zelf lid van de gemeente die hij had helpen vervolgen. Wat is er juist? Ik vermoed het laatste.

Hierbij willen we het laten. We zouden gemakkelijk meer kunnen vermelden, b.v. over andere predikanten die Urk gediend hebben vóór Ds. Tanis, maar men leze zelf. Voor belangstellenden is het boekje te verkrijgen door f 15,50 over te maken op de Amro-Bank Urk, rek.nr. 4364.33.338 t.n.v. Commissie Gedenkboek Chr. Geref. Kerk "Eben Haëzer" te Urk. Gironummer van de bank is 953047. De prijs is inclusief porto- en verzendkosten.

B.

Een afgescheiden preek

We willen even de aandacht vestigen op een preek van een afgescheiden dominee, die opnieuw verschenen is. In het vorige nummer van ons blad werd deze preek al aangekondigd. De preek gaat over Lukas 13 : 24a en is getiteld: De strijd om in te gaan door de enge poort. Zij is geschreven door Ds. P. Wagemaker, V.D.M. te Haarlem.

In het boek: Gedenkt uw voorgangers van Joh. de Haas, deel I, lezen we omtrent deze predikant o.a. het volgende:

Leiden 19 april 1824; overl. Hilversum 7 juni 1906; afkomstig uit een ongelovig gezin, doch krachtadig bekeerd, voegde zich bij de afgescheidenen. Hij oefende zijn nederig handwerk uit te 's Hertogenbosch, Gorinchem en Nijkerk, waarbij hij veel spot en vervolging van de zijde der wereld had te verduren.

Opgeleid door Brummelkamp, cand. 2 maart 1854. Uit vijf beroepen nam hij de loting dat naar Giessendam aan. 10 sept. 1854; Haarlem 27 juni 1859; Vlaardingen 7 dec. 1862; Rotterdam 12 dec. 1869; Hilversum 19 juni 1881, emer. 13 mei 1900.

In de ware zin des woords was hij een volksprediker, "vooral te Rotterdam was hij in zijn element; daar gaf God door wonderbare gebedsverhoringen een groot kerkgebouw voor de samenkomsten der gemeente. Hij behoorde tot de meest gevierde predikers van zijn tijd. Waar hij ook optrad, stroomden de menschen toe om hem te hooren en God heeft velen onder zijnen dienst bekeerd".

Hij was lid van de synoden te Hoogeveen 1860, Franeker 1863, Middelburg 1869 en Rotterdam 1885; ook was hij een korte tijd curator van de Th. Sch. (1861-1862).

De preek is rijk van inhoud en laat ons zien hoe er in de eerste tientallen jaren na de afscheiding gepreekt werd. Ds. Wagemaker waarschuwt ernstig voor de gevaren, die dreigen, wat ook blijkt uit de verdeling:

1. een noodzakelijke strijd, 2. een moeilijke strijd, 3. een zeldzame strijd, 4. een heilrijke strijd.

We kunnen deze preek aanbevelen. Zij kan worden besteld bij J. Bos, wijk 7 no. 76, 8321 TB Urk, tel. 08376 - 4737. De prijs is f 4,75, verzendkosten inbegrepen.

Een enkele opmerking. Op blz. 18 staat: Het is immers een eeuwig **ontvreemdbaar** goed. Bedoeld is natuurlijk: een onvervreemdbaar goed. Wat heel iets anders is. Hoe staat het in de eerste druk?

B.

Bijbelse dagboeken

Er zijn nogal wat dagboeken die in onze kringen bekend zijn en gelezen worden. We bedoelen bijbelse dagboeken die per dag een meditatie geven, een woord voor de dag om mee te nemen, in de oren te leggen, te overdenken en er winst mee te doen. Boeken die vroeger verschenen beleven herdrukken en nieuwe boeken zien het licht.

We hebben hier voor ons twee bijbelse dagboeken, die onlangs verschenen zijn bij Den Hertog b.v., uitgeverij en boekhandel, postbus 150, 3990 DD Houten.

Het ene boek heet: **Een handvol koren** en is geschreven door Ds. C. Hegeman. Het handelt uitsluitend over de Psalmen. De eerste druk verscheen in 1973. Ds. Hegeman heeft het dagboek voor de tweede druk bijgewerkt en aangevuld met overdenkingen voor de feestdagen.

De schrijver was aanvankelijk godsdienst-onderwijzer in de Hervormde kerk. Later is hij overgegaan naar de Gereformeerde Gemeenten. Hij heeft verschillende kerken in Nederland en Noord-Amerika in het ambt gediend en is enkele jaren geleden de eeuwige rust ingegaan. Hij heeft gewerkt zolang het dag was en gewoekerd met de gaven van hoofd en hart die de Heere hem gegeven had. Hij was menen we geoefend in de genade en kon daardoor (s)preken en schrijven over zaken, die niet buiten zijn eigen leven stonden. Dat blijkt ook uit dit dagboek, waarvan veel goeds is te zeggen. De schrijver heeft een woord voor mensen, die de Heere niet kennen, en voor hen die op de weg des levens zijn, aan het begin of meer gevorderd.

Het boek kost f 36,50.

Dagelijks wakende aan Zijn poorten. Zo heet het andere dagboek. Het is verschenen onder redactie van J.D. Heikamp, godsdienst-onderwijzer te Nieuwleuzen. De volgende predikanten hebben aan de totstandkoming medegewerkt: J. Catsburg, W.J. op 't Hof, Tj. de Jong, W. Roos en K. Veldman. Ds. Catsburg is vorig jaar nog in de kracht van het leven plotseling overleden. Twee van genoemde predikanten zijn van huis uit Christelijk Gereformeerd. Dus hier hebben we overgangen juist de andere kant op. De een kan het in een bepaalde kerk niet vinden en anderen zoeken juist daar hun arbeidsveld. De schrijvers van dit dagboek zijn voorzover we weten ook verbonden aan het blad Het gerookte riet. Zij hebben ieder twee maanden voor hun rekening genomen. Heikamp verzorgde ook de meditaties voor de feestdagen. In een Woord vooraf zegt hij o.a.: Dagelijks wakende aan Zijn poorten is een opdracht van de Heere. Tot zaligheid is echter nodig in te gaan door de Poort der Gerechtigheid, welke is in Christus. De dagelijkse meditaties willen u daartoe de weg wijzen, hoe de Heilige Geest dat werkt in het hart van Zijn volk. Dit uitgangspunt hebben de schrijvers in het algemeen goed in acht genomen. Zij hebben teksten genomen uit de gehele Heilige Schrift. Zij hebben een degelijk dagboek geleverd. Maar we vragen ons toch af of ze niet wat eenzijdig zijn geweest bij het schrijven. Er zijn bekende en geliefde predikanten (geweest), die met Paulus konden zeggen: Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus. Er zijn kinderen des Heeren die dat ook mogen getuigen. We hebben sommigen van hen met achting over zulke predikanten horen spreken en dat moet ook, maar soms ook van deze en gene de opmerking horen maken: ze komen niet in de oefeningen van het leven. Moet dat hier ook niet min of meer gezegd worden? In elk geval is het dagboek van Ds. Hegeman in dit opzicht rijker van inhoud en meer tot onderwijzing.

Dit dagboek kost f 38,50.

B.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 98

Beste jongelui!

"En het geschiedde als hun hart vrolijk was, dat zij zeiden: **Roept Simson**, dat hij voor ons spele. En zij riepen Simson uit het gevangenhuis, en hij speelde voor hunne aangezichten, en zij deden hem staan tussen de pilaren. Toen zeide Simson tot de jongen, die hem bij de hand hield: Laat mij gaan dat ik de pilaren betaste op welke het huis gevestigd is, dat ik daaraan leune. Het huis nu was vol mannen en vrouwen; ook waren daar alle vorsten der Filistijnen; en op het dak waren omtrent drieduizend mannen en vrouwen, die toezagen als Simson speelde."

Richt. 16 : 25-27.

We gaan weer naar Gaza. Dat is de plaats waar Simson al zo lang gevangen gezeten had. Er is veel volk op de been. Jong en oud

verkeert in feeststemming. Ik kan mij niet voorstellen dat alles wat in de boven omschreven verzen vermeld wordt, zich in één dag heeft afgespeeld. Daar zullen meerdere dagen mee gemoeid zijn. Ik denk ten deze aan de bevrijding die we zelf hebben meegemaakt. Dat was in 1945 ook niet in één dag afgelopen. De vlaggen hebben toen gewapperd tot ze helemaal stuk waren. Het heeft weken geduurd. Daar komt nog bij dat wij de beschikking hebben over moderne communicatiemiddelen. Door de radio is in één enkel ogenblik alles bekend. Als het omgeroepen wordt, weet het gehele volk het. Dat was in de dagen van Simson niet mogelijk. Alles moest toen per bode bekend gemaakt worden.

Toen het volk in feeststemming verkeerde en het uitriep: **Roept Simson** dat hij voor ons spele, heeft dit geroep de vorsten bereikt. En toen zullen zij een dag bepaald hebben waarop het bevrijdingsfeest zijn hoogtepunt zou bereiken. De duivel is altijd vernuftig in het organiseren van feesten. Want die moeten goed worden voorbereid willen zij slagen. En daar is het tenslotte om te doen. Een feest dat niet voorbereid wordt, slaagt niet. Dat is in het klein zo. Dat is in het groot zeker zo.

Alle mensen worden daarom opgeroepen om in Gaza zich naar een grote verzamelaarsplaats te begeven. Daar zal Simson dan ten toon gesteld worden. Daar zal men hem kunnen zien, om te genieten van het feit, dat die eens zo geduchte vijand, nu niets meer is, dan een ongelukkige stumper.

In grote drommen gaan de Filistijnen daarheen. Het is een zeer groot gebouw. De geschiedenis laat het ons weten, dat alleen op het dak al drieduizend mannen en vrouwen zich bevonden. Hoevelen er in dat gebouw konden, staat niet vermeld. Maar dat zullen er nog wel meer geweest zijn. Stel je er maar niet te weinig van voor.

Tegenwoordig is men in staat om ook hele grote gebouwen te maken. Gebouwen waar duizenden mensen in kunnen. Van de zijde der schriftkritiek is wel eens gezegd dat dit in de dagen van Simson nog niet mogelijk was.

Men beschikte ten enenmale niet over de middelen die men nu heeft. Doch andere ongewijde schrijvers verhalen hoe men in de oudheid al tot zeer grote prestaties in staat geweest is, als het gaat over grote bouwwerken.

De bedoeling van de schriftkritici is geen ander dan om de schrift ongeloofwaardig voor te stellen. Doch nader onderzoek heeft al zo menigmaal aangetoond, dat de schriftkritiek geen been heeft om op te staan. We leggen daarom ons oor niet te luisteren aan deze listige aanslag van de duivel op het Woord van God.

Het gebouw te Gaza, waar de Filistijnen met hun vorsten waren samengekomen is heel wonderlijk gekonstrueerd geweest. Want het rustte op twee pilaren. Het was verder zo samengesteld dat die drieduizend mannen en vrouwen die zich op het dak bevonden, alles konden zien, wat er binnen in het gebouw gebeurde.

Verschillende schriftuitleggers zijn van mening dat het een van de tempels geweest is, die aan de god der Filistijnen, Dagon, was gewijd. Anderen denken dat het een grote schouwburg is geweest. Het wordt ons in de bijbel niet met zoveel woorden meegedeeld. Het is alle twee mogelijk. Dit kan ik wel met zekerheid zeggen, dat het een gebouw geweest is waar de duivel gediend werd. Afgodendienst is altijd duivelen dienst. En als men de afgod dient in een ander gebouw dan wat aan hem gewijd is, dan is de dienst precies hetzelfde. De duivel is wat dat betreft erg gemakkelijk. Het kan hem niet schelen waar je hem dient, als je het toch maar doet.

De gelegenheden waar je de duivel dienen kunt, zijn vandaag zeer velen. Ik denk aan alle bioscopen, schouwburgen, danszalen en voorts allerhande plaatsen van werelds vermaak. Het zijn kijkkasten van de duivel. En zijn onderdanen zijn echt niet zuinig als hij een beroep doet op hun portemonnee. De wereld heeft het hare lief en heeft er dan ook alles voor over.

Veel kerkmensen kunnen wat dat betreft er een voorbeeld aan nemen en zich afvragen wat men voor de zaak en de dienst des Heeren over heeft. Ik weet dat er mensen zijn, die er heel veel voor over hebben. Hun namen kan ik natuurlijk niet noemen. Want er zijn er

veel meer dan ik er ken. Doch het voornaamste is, dat de Heere zelf er kennis van draagt. Laat de wereld je geen cent waard zijn en laat God je alles waard zijn.

Als de menigte is samengestroomd dan moet Simson uit de gevangenis worden gehaald. Niemand behoefde nu meer bang te zijn voor hem. Ik stel mij voor dat het halen van Simson wel door een "jongen" kon gebeuren. Want het was een jongen die hem bij de hand leidde. Daar zullen natuurlijk nog wel andere mensen ook bij geweest zijn, die Simson op zijn tocht van de gevangenis naar dat grote gebouw hebben vergezeld. In gedachten zie ik hem gaan. Het is een forse gestalte. Want die heeft hij wel behouden. Doch verder is het een ongelukkig mens. Het verkeer in de gevangenis is niet in zijn kleren gaan zitten. Hij is bovendien nog blind ook. Hoe ongelukkig is een mens die blind is. Als jullie wel eens een blinde hebben zien lopen is het echt om daardoor met medelijden vervuld te worden. Zij moeten aan de hand van een ander worden geleid. Zij lopen gevaar iedere keer te struikelen. Want alles wat hen voor de voeten komt, daar zien zij niets van.

Zo is Simson door de straten van Gaza gegaan. Niemand heeft echter medelijden met hem. Hij is een voorwerp van spot en vermaak. Ieder schreeuwt hem zo het zijne toe. Ieder wil zijn hart vol haat luchten. Hoe gaat dat als de hartstochten die in een mens schuilgaan, de vrije teugel krijgen. Wie zal zeggen of men hem geen aanstoot (letterlijk) voor de voeten geworpen heeft, zodat Simson al struikelend en vallend zijn weg moest vervolgen, opgejaagd als hij werd door degenen die hem dreven.

Wat moet er op deze reis niet door zijn hoofd zijn omgegaan? Ik heb de overtuiging dat hij innerlijk bezig geweest is met zijn God. Dat komt niet slechts een keer in het leven voor, doch dat is in het leven van Gods kinderen een herhaaldelijke zaak. Want al is het dat God de schuld van Zijn volk vergeeft, zij kunnen het zichzelf maar nooit vergeven. En als Simson nu beledigd en belasterd wordt, dan raakt dit niet alleen hem, doch dan raakt het ook zijn God. Als het alleen hem geraakt had, dan had hij het stilzwijgend kunnen verdragen. Want het was tenslotte zijn eigen schuld. Dat hij nu blind was, omdat zij hem de ogen uitgegraven hadden, had hij aan zichzelf te danken. Doch dat Gods Naam nu ook gelasterd werd om zijnen twil, dat had God aan hem te danken. Vreselijk is het dat te moeten beleven.

Misschien zegt deze of gene: Dominee, daar heb je het al meer over gehad. Toen hij ons in de gevangenis werd voorgesteld en het volk kwam om hem te bekijken, beleefde hij ook al zoiets. Ik weet dit, mijn beste lezer. Doch als ik er nu weer op attendeer, doe ik dat omdat zoiets meer in het leven voorkomt. Wie zichzelf kent en trekken van overeenkomst in zijn leven vindt met het leven van Simson, die zal mij kunnen begrijpen. David zeide: Mijn zonden zie ik mij steeds voor ogen zweven; Ik heb tegen U, ja U alleen misdreden. U wil en wet, zo heilig stout versmaad.

Al valt zo iets in de beleving niet mee, het is toch gelukkig als men zoiets bij beleving kent. Want dat zijn zaken waar de wereld geen last van heeft. En als het geweten bij een wereldling nog wel eens spreekt, dan wordt het haastig de mond gesnoerd. En dan gaat het ten slotte zwijgen. Doch het ergste is, dat God dan ook zwijgt en de zodanigen aan het oordeel der verharding overgeeft. Wie zijn schuld echt beleeft, gaat ook zijn schuld belijden. En wie zijn zonden belijdt en laat die zal vergiffenis ontvangen. Want God is een gaarne vergevend God. Weten jullie daarvan? Gelukkig als dit geen vreemde zaak is in je leven.

Doch ik moet weer gaan eindigen.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Een wandel met God 20

Levensbeschrijving
van
Ds. J.J.A. Ploos van
Amstel

IX. In doleantie (I)
Eenmaal schreef Dr. A.W. Bronsveld in zijn

"Stemmen voor waarheid en vrede" over het treurig verschijnsel, dat zo zelden jongelingen van aanzienlijke, beschaafde huize de weg insloegen naar het leraarsambt in de Ned. Herv. Kerk.

Deze opmerking kwam onder de ogen van een juridisch student te Leiden, de heer W. van den Bergh en - hij voelde er zich zozeer door aangegrepen, dat hij besloot om onder de zegen Gods zich te geven voor de Dienst des Woords.

Na gepromoveerd te zijn, beide in de rechten en in de theologie, werd hij op 7 dec. 1879 predikant en wel te Schaarsbergen bij Arnhem.

Eerlang diep in zijn gevoelige ziel overtuigd van het **zondige** der Synodale Hierarchie, zocht hij de rechte weg om in deze tot bekering te komen. Hierbij zweefde hem voor de geest een toestand als bij een der "dolerende kerken" uit de dagen der Remonstrantse vervolging.

Wij zagen reeds, dat hij bij een eventuele aanneming van het beroep naar IJlst als voorwaarde stelde, "dat bij strijd tussen Gods Woord en de Reglementen de eis van het Woord zou worden gevolgd". Deze voorwaarde, waarop IJlst niet inging, nam even later Voorthuizen aan en zonder oppositie van 't Classicaal Bestuur nam op 12 oktober 1884 in de naam des Heeren de jeugdige, innig vrome, reformatisch gezinde boetprediker de herdersstaf over deze gemeente op.

Spoedig rijpte nu onder de strenge prediking van Ds. Van den Bergh in zijn en de opzieners ziel de overtuiging, dat de Kerk van Voorthuizen om des gewetens wil "de band der gemeenschap met de zogenaamde Synodale organisatie" moest verbreken en de aloude kerkenorde herstellen.

Onder de indruk van het besluit der Algemene Synode, die op het verzoek van een 70-tal predikanten van verschillende richting om toch de oude proponentenformule te herstellen - afwijzend beschikte - welk besluit de Kerkelijke Courant van 22 augustus 1885 vermeldde, besloot de kerkeraad een bidstond voor de nood der Kerk te houden.

Dr. Van den Bergh sprak eerst over Ps. 119 : 126: "Het is tijd voor den Heere, dat Hij werke"; en ging daarop in vurige smekingen voor . . . In de daarop volgende Kerkeraadsvergadering, september 1885, werd het besluit genomen om met de organisatie te breken.

In dezelfde week, dat Dr. Van den Bergh te Voorthuizen intreedde deed, betrad in 't naburig Kootwijk de kansel der Hervormde kerk de eersteling van de kandidaten der vrije Universiteit, de heer J.H. Houtzagers.

Achttien jaren lang was deze woestijn-gemeente vacant geweest. Nu was ook de godsdienstonderwijzer overleden en - de kerkeraad kwam tot Ds. Vlug van Nijkerk met de vraag, "of ze van die vrije Universiteit straks geen predikant zouden kunnen verkrijgen". Deze wees hen op de bezwaren, doch noemde tegelijk het adres van de heer Houtzagers en deze kwam over en predikte, oktober '84. Hij "gevoelde bijzondere behoefte voor deze gemeente. Het was hem, alsof hem daar een arbeidsveld van de Heere werd geopend". De kerkeraad zijnerzijds gaf dadelijk zijn voornemen te kennen om de heer H. te beroepen. De bezwaren zouden, naar hij hoopte, weldra wel overwonnen worden. Na ingewonnen adviezen werd op 24 maart 1885 toezegging van beroep uitgebracht en deze op 11 april aangenomen. Hoe vriendelijk uitgenodigd, weigerde het Classicaal Bestuur van Harderwijk deze candidaat te examineren. Dit examen werd nu op 20 november 1885 te Utrecht afgenomen namens de kerkeraad, gesteund door enige "genabuurd Kerken" en met medewerking van enige theologen. Op oudejaarsavond 1885 bracht de kerkeraad het beroep uit en op 8 januari ondertekende de beroepen propo- nent de door Ds. Van den Bergh in bijzondere vorm opgestelde beroepsbrief. De ringpredikanten stelden - onder hen ook de consulent Ds. Ris Lambers - drie zondagen achtereenvolgend de beroepen leraar der gemeente voor. Niemand had er wat op tegen, dat men tot de bevestiging zou voort- varen.

Dan - daar waakte - van hoger hand ge- spoord - eindelijk het classicaal Bestuur van Harderwijk uit zijn Galliostemming op en op 2 februari werd onverhoeds de gehele kerkeraad geschorst.

's Avonds kwamen de schorsingbullen te Kootwijk aan en diep gekrenkt kwam de kerkeraad ogenblikkelijk bijeen om onder leiding van Ds. Van den Bergh het besluit te nemen om "voor zich en zijn gemeente met de organisatie te breken" en onverwijld van

deze daad kennis te geven aan de Kegering en aan de Synode.

's Zondags zou het Classicaal Bestuur komen doen, wat des kerkeraads was, doch toen stond Ds. F.P.L.C. van Lingen van Zetten op de preekstoel, bevestigde de beroepen leraar, die des namiddags - de hiërarchie ten spijt - zijn intrede deed.

Twee dagen na de schorsing van de Koot- wijker kerkeraad - op 4 februari 1886 - was de raad der Kerk van Voorthuizen bijeen en vaardigde een missive uit aan Z.M. de Koning met bericht, dat ook hij "besloten had zijn kerkgenootschap opnieuw te regelen" en weer in te voeren de vroeger gegolden hebbende kerkordening, te vinden in het groot Placaatboek III fol. 464, behoudens enkele opgesomde wijzigingen.

Weer vijf dagen later volgde, naar wij zagen, Reitsum - 9 februari. Voorthuizen, Kootwijk en Reitsum werden alzo het Doeveren, Almkerk en Ulrum der beweging van 1886. - De drie "dolerende kerken" sloten zich - uitzijnde in zekere spanning of niet meer- dere volgden - nauw aaneen. Toch werd het 16 juni, eer de eerste vergadering van afgevaardigden deze drie "Hervormde Ge- meenten in doleantie" werd gehouden.

Te Voorthuizen kwam men samen. De drie kerken aanvaardden de Drie Formulieren als accoord hunner kerkgemeenschap en wilden voortbouwen op de grondslag, waarop ze vóór 1816 stonden. Onderling toezicht door gere- gelde kerkvisitatie zou worden geëffend. De tucht ernstig gehandhaafd. Voorts besloot deze "meerdere vergadering", die op 18 juni te Kootwijk werd voortgezet, dat "attestaties zouden worden afgegeven als getuigschrift van lidmaatschap zonder aanbeveling", als deze werden aangevraagd om ingediend te worden bij alsnog onder de Synodale hier- archie verkerende Hervormde gemeenten; daarentegen zou men vooralsnog in geen kerkelijk verband treden met het "Kerk- genootschap" de Chr. Geref. Kerk. Deze besluiten werden de volgende Zondag van de kansel aan de gemeente bekend gemaakt.

**Uitgeverij
Boekhandel
G. KOOL**

Het adres voor
al uw goede boeken

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

■ U wilt in een princi-
piele, huiselijke sfeer
UITRUSTEN, aanster-
ken, op verhaal komen
of zo maar enige ge-
zelligheid vinden?
Bel dan eens in Drie-
bergen 03438 - 12466.
Geen TV of radio, wel
prima verzorging, ook
dieet. Op doktersadvies
evt. met rijksbijdrage tot
90%. "Repos Ailleurs".

Wel eens op
TEXEL
geweest?
Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en . . . rust.
U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van
volledig pension voor
groot en klein.
Prijzen v.a. f 270,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.
Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.
Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

1958 - 25 Jaar - 1983 Woninginrichting en stoffering

Meubelen en
vloerbedekking
Gordijnen -
zonwering enz.
Vrijblijvend komen wij
bij U aan huis met onze
stalen collecties.
Bel ons eens voor een
afspraak.
Beleefd aanbevelend
B. Elderkamp
Frankenoord 17
Rotterdam
Tel. 010 - 823487

TE KOOP Een 4-sporige BANDRECORDER

Philips, zeer goed.
Tel. 03499 - 82321.

In "Irene" bent u voor
eten en drinken en lo-
geren onder eigen men-
sen, die op gezellige,
vakkundige en betaal-
bare wijze aan uw wen-
sen voldoen!

HOTEL - PENSION
'IRENE'
Fam. Bostelaar
ELSPEET
tel. 05779 - 1236
OOSTKAPELLE
tel. 01188 - 2929

HUISBIJBEL
in de zuivere
**STATEN-
VERTALING**

Een groot-formaat-uitgave
(18,5 x 28 cm)

Heldere, duidelijk leesbare letter.
De 'trouwbijsel' bij uitstek.
Kunstleer, kleursnee
(bestelcode G3) **f 62,50**
Idem, met Psalmen en Formulieren
(G4) **f 95,-**
Familieregister en kerkeraadsopdracht wor-
den op aanvraag gratis bijgeleverd.
Ook verkrijgbaar in leer, met echt zilveren
hoeken en sloten (G5) **f 495,-**
In leer, met koperen sloten
(G6) **f 195,-**

Verrijgbaar bij uw boekhandelaar of recht-
streeks te
bestellen
(bestellingen
vanaf f 30,-
portvrij) bij

 GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

LET OP DEN VROME, EN ZIE NAAR DEN OPRECHTE;
WANT HET EINDE VAN DIEN MAN ZAL VREDE ZIJN.

PSALM 37 : 37.

De kerkeraad van de Christelijke Gerefor-
meerde Kerk te Alphen aan den Rijn geeft met
leedwezen kennis van het overlijden van zijn
oud-ambtsbroeder

WILLEM VAN DER MEIJDEN

Hij heeft met de hem geschonken gaven de
gemeente bijna 20 jaar als ouderling mogen
dienen.

De Heere trooste zijn vrouw en kinderen in dit
verlies en heilige deze roepstem aan ons aller
hart.

Namens de kerkeraad:
Joh. v.d. Lee, praeses,
A. Beukers, scriba.

Alphen aan den Rijn, 11 maart 1985.

WESTKAPELLE TE HUUR

Vakantiehuis en luxe

stacaravan op zeer mooi
en rustig plekje op
boerderij bij het strand.

Tel.: 01187 - 1441

Een verantwoord adres voor al uw

HUISHOUDELIJKE APPARATEN

- de BESTE merken voor een lage prijs.
(SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR,
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK
Dr. Wellferweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209